

TIN HỌC ĐẠI CƯƠNG

Bài 11: Mảng và kiểu dữ liệu vector

Nội dung

1. Khuôn mẫu (template)
2. Kiểu dữ liệu mảng (vector)
 - Giới thiệu
 - Hệ thống chỉ mục
 - Khởi tạo, nhập và xuất dữ liệu
 - Một số hàm hỗ trợ
3. Kiểu mảng gốc
4. Bài tập

Phần 1

Khuôn mẫu (template)

Khuôn mẫu (template)

- Nhiều thuật toán có tính tổng quát, có thể áp dụng được cho nhiều loại dữ liệu khác nhau
- Ví dụ: tìm phần tử lớn nhất trong 2 phần tử

```
int max(int a, int b) {  
    if (a > b) return a; else return b;  
}
```

```
double max(double a, double b) {  
    if (a > b) return a; else return b;  
}
```

```
string max(string a, string b) {  
    if (a > b) return a; else return b;  
}
```

Khuôn mẫu (template)

- Ngôn ngữ C++ cho phép chúng ta “tổng quát hóa” các đoạn mã tương tự này bằng cách sử dụng template

- Ví dụ: tìm phần tử lớn nhất trong 2 phần tử

```
template <class T> T max(T a, T b) {  
    if (a > b) return a; else return b;  
}
```

- Sử dụng: máy tính sẽ tự động thay thế kiểu dữ liệu thích hợp trong từng tình huống cụ thể

```
cout << max(100,200) << endl;  
cout << max(1.5,1.3) << endl;
```

Hàm max với kiểu int

Hàm max với kiểu double

Phần 2

Kiểu dữ liệu mảng (vector)

Giới thiệu

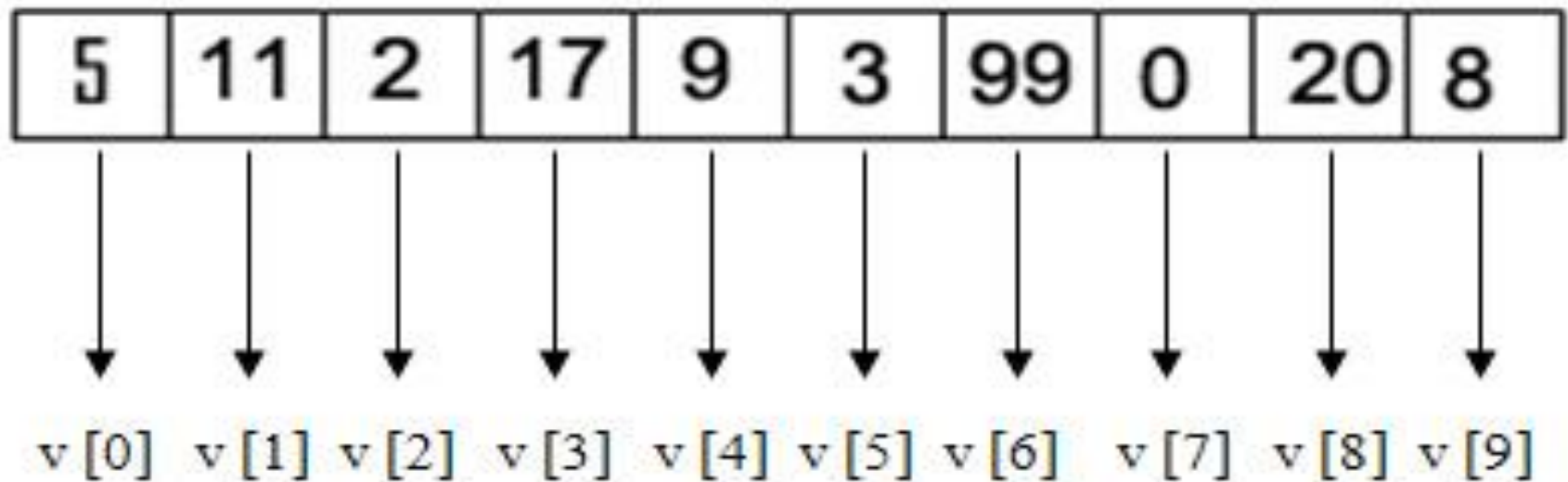
- Kiểu dữ liệu vector (mảng, dãy,...) lấy ý tưởng từ khái niệm dãy số trong toán học
 - Toán: $X = (x_1, x_2, \dots, x_n)$
 - C++: $X = (x[0], x[1], \dots, x[n-1])$
- Đặc điểm:
 - Vector = các biến có cùng tên, phân biệt bởi chỉ số
 - Vector không nhất thiết chỉ là dãy số, mà có thể là một dãy bất kỳ, chẳng hạn:
 - Dãy các giá trị bool: `vector<bool>`
 - Dãy string: `vector<string>`
 - Dãy của các dãy số nguyên: `vector<vector<int>>`

Giới thiệu

- Rất nhiều bài toán kỹ thuật và quản lý sử dụng vector để xử lý dãy (nhưng không phải là cách duy nhất), vài tình huống thực tế:
 - Quản lý điểm số của sinh viên
 - Thống kê xử lý số liệu (có bao nhiêu sinh viên loại giỏi, có bao nhiêu thi trượt,...)
 - Các bài toán kỹ thuật, tính toán dãy hoặc ma trận
 - Xử lý hiệu ứng âm thanh, hình ảnh, video,...
- Vector sử dụng kỹ thuật template (được giới thiệu ở phần trước)

Hệ thống chỉ mục

- Tương tự hệ thống chỉ mục của kiểu string
- Đánh thứ tự số nguyên, bắt đầu từ 0
- Viết bên trong cặp ngoặc vuông
- Mỗi một ô có thể xem như một biến độc lập

Khai báo, khởi tạo dữ liệu

- Thư viện: `#include <vector>`

- Khai báo biến:

```
vector<bool> m;           // dãy giá trị logic
vector<int> a(10);       // dãy 10 số nguyên
vector<double> b(10, 0.5); // dãy 10 số 0.5
```

- Một vài chú ý khi thao tác biến vector:
 - Nên sử dụng hàm `size()` để lấy độ dài của dãy
 - Nếu không được chỉ rõ, vector sẽ có độ dài = 0
 - Rất cẩn thận khi sử dụng cách khai báo thứ 2
- Vector có thể khai báo lồng nhau (phức tạp)

```
vector<vector<double>> A(10);
```

Nhập dữ liệu

```
// nhập kích cỡ của dãy trước
cout << "N = "; cin >> n;
// tạo dãy có đúng n phần tử
vector<int> a(n);
// nhập từng phần tử từ bàn phím
for (int i = 0; i < a.size(); i++) {
    // in ra lời mời: "A[0] = "
    cout << "A[" << i << "] = ";
    // nhập dữ liệu vào vector
    cin >> a[i];
}
```

Xuất dữ liệu

```
// in ra dòng thông báo "A = "  
cout << "A = ";  
// in ra từng phần tử của vector  
// mỗi phần tử cách nhau bởi dấu trống  
for (int i = 0; i < a.size(); i++) {  
    cout << a[i] << " ";  
}  
// in xong thì xuống dòng  
cout << endl;
```

Một số hàm hỗ trợ

- Có rất nhiều hàm do thư viện vector cung cấp để thao tác dãy (xem bảng 6-2 và phụ lục)
- Một số hàm thông dụng:
 - `v.clear()`: xóa rỗng vector `v`
 - `v.empty()`: trả về `true` nếu vector `v` rỗng
 - `v.pop_back()`: bỏ phần tử cuối cùng ra khỏi `v`
 - `v.push_back(e)`: chèn `e` vào cuối vector `v`
 - `v.size()`: trả về số phần tử của vector `v`
 - `v.back()`: trả về giá trị của phần tử cuối cùng của `v`
 - `v.resize(m)`: chỉnh lại cỡ của vector thành `m` phần tử (giữ nguyên giá trị những phần tử cũ)

Hàm thành phần thường dùng

Lấy phần tử đầu tiên của v:	<code>v.front()</code>
Lấy phần tử cuối cùng của v:	<code>v.back()</code>
Lấy phần tử ở vị trí n của v:	<code>v.at(n) ~ v[n]</code>
Thêm x vào cuối v:	<code>v.push_back(x)</code>
Xóa phần tử cuối cùng của v:	<code>v.pop_back()</code>
Chèn x vào vị trí n:	<code>v.insert(v.begin()+n, x)</code>
Xóa phần tử thứ n:	<code>v.erase(v.begin()+n)</code>
Hoán đổi nội dung giữa v và y:	<code>v.swap(y)</code>
Chỉnh lại cỡ của vector:	<code>v.resize(n)</code>

Phần 3

Kiểu mảng gốc

Kiểu mảng gốc

- Ngoài vector, C/C++ còn có thể sử dụng kiểu mảng gốc với cách viết đơn giản hơn
- Khai báo biến:

```
bool x[100]; // dãy x có 100 giá trị logic
```
- Ưu điểm:
 - Viết đơn giản, không cần thư viện vector
 - Sử dụng chỉ mục để truy cập các biến bên trong
- Nhược điểm:
 - Không có hàm hỗ trợ
 - Kích thước là hằng số, không thay đổi được

Phần 4

Bài tập

Một số bài tập cơ bản

1. Nhập số nguyên dương N và dãy N số thực, in ra các số vừa nhập
2. Nhập dãy N số thực và tính tổng tất cả các số trong dãy
3. Nhập dãy N số thực và tính trung bình cộng của các số trong dãy
4. Nhập dãy N số nguyên và tính trung bình cộng các số dương trong dãy
5. Nhập dãy N số thực, tìm giá trị lớn nhất trong dãy

Một số bài tập cơ bản

6. Nhập dãy N số nguyên, hãy tìm xem có bao nhiêu số trong dãy có giá trị bằng số lớn nhất của dãy
7. Nhập dãy N số thực, đếm và in ra màn hình các số trong dãy có giá trị nhỏ hơn trung bình cộng của dãy
8. Nhập dãy N số thực, sắp xếp lại các số trong dãy giảm dần theo giá trị
9. Nhập danh sách N sinh viên, sắp xếp lại danh sách theo sinh viên theo thứ tự từ điển